

Nader onderzoek soortbescherming

**Ecologische onderzoeken Herontwikkeling Hero
locatie Breda**

projectnummer 0462232.100
definitief revisie 01
25 mei 2022

Nader onderzoek soortbescherming

Ecologische onderzoeken Herontwikkeling Hero locatie Breda

projectnummer 0462232.100

definitief revisie 01
25 mei 2022

M. van Gemeren
J. Peereboom

Opdrachtgever

BRO Adviseurs in Ruimtelijke Ordening, Economie en Milieu B.V.
Bosscheweg 107
5282 WV BOXTEL

Antea Group is aangesloten bij het
Netwerk Groene Bureaus

De informatie in voorliggende rapportage is (deels) afkomstig uit de NDFF en mag niet zonder toestemming van BIJ12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden.

datum vrijgave beschrijving revisie 01
25 mei 2022 definitief

gecontroleerd
RM

vrijgave
JF

Inhoudsopgave

Blz.

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Planvoornemen	2
2	Wettelijk kader Wet natuurbescherming	3
2.1	Algemeen	3
2.2	Soortbescherming	3
2.2.1	Soorten van de Vogelrichtlijn	3
2.2.2	Soorten van de Habitatrichtlijn	4
2.2.3	Andere soorten (onderdeel A 'fauna' en onderdeel B 'flora')	4
2.2.4	Ontheffingsplicht	5
2.2.5	Zorgplicht	5
3	Methodiek	6
3.1	Huismus (<i>passer domesticus</i>)	6
3.1.1	Veldbezoeken	6
3.2	Gierzwaluw (<i>apus apus</i>)	6
3.2.1	Veldbezoeken	7
3.3	Vleermuizen	7
3.3.1	Veldbezoeken	9
3.3.2	Overzicht veldbezoeken	10
3.4	Kleine marterachtigen en steenmarter methoden en uitvoering	10
3.4.1	Veldbezoeken	11
4	Resultaten	13
4.1	Huismussen	13
4.2	Gierzwaluwen	13
4.3	Vleermuizen	14
4.3.1	Zomer- en kraamverblijfplaatsen	15
4.3.2	Paarverblijfplaatsen en zwermplaatsen	15
4.3.3	Foerageergebieden en vliegroutes	15
4.3.4	Paarterritoria	15
4.4	Kleine marterachtigen en steenmarter	16
4.4.1	Resultaten camera onderzoek	16
5	Effectbeoordeling	20
5.1	Toetsing Wet natuurbescherming ten aanzien van huismussen	20
5.2	Toetsing Wet natuurbescherming ten aanzien gierzwaluwen	20
5.3	Toetsing Wet natuurbescherming ten aanzien van vleermuizen	21
5.3.1	Verblijfplaatsen	21
5.3.2	Overzicht mitigatie / compensatie en planning	22
5.4	Toetsing Wet natuurbescherming ten aanzien van bunzing en steenmarter	23
5.4.1	Mitigatie / Compensatie	23

6	Conclusie en aanbevelingen	25
7	Bronnen	26

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De initiatiefnemer is voornemens om op de voormalige Hero-locatie woningbouw te realiseren. Deze ontwikkeling is echter in het huidige bestemmingplan niet toegestaan. Om deze reden wordt een nieuw bestemmingsplan opgesteld.

Bij ruimtelijke ingrepen moet rekening worden gehouden met beschermde planten- en diersoorten en met beschermde gebieden. Er dient onderzocht te worden of de geplande ingrepen effect hebben op beschermde soorten of beschermde gebieden (Wet natuurbescherming en Natuurnetwerk Nederland). Ontwikkelingen mogen niet zonder meer plaatsvinden indien deze negatieve gevolgen hebben op beschermde natuurgebieden en/of flora en fauna. In dit kader is inzicht gewenst in de aanwezige natuurwaarden en de mogelijk daarmee samenhangende consequenties. In dit kader is een Natuurtoets uitgevoerd voor de voorgenomen ontwikkeling (Antea Group, 25 mei 2022, rev01).

Uit eerder benoemde Natuurtoets is naar voren gekomen dat het plangebied potentieel geschikte verblijfplaatsen en leefgebied bevat voor de huismus, gierzwaluw, vleermuizen, kleine marterachtigen (bunzing, wezel, hermelijn) en de steenmarter. Om te bepalen of dit daadwerkelijk het geval is, is nader onderzoek uitgevoerd. In voorliggende rapportage zijn de resultaten van het nader onderzoek beschreven, betreffende huismussen, gierzwaluwen, vleermuizen, kleine marterachtigen en de steenmarter.

In Figuur 1.1 is de ligging van het plangebied weergegeven.

Figuur 1.1. Ligging van het plangebied (rood omkaderd). Kaart gemaakt in Q-GIS.

Figuur 1.2. Schets planvoornemen. Bron: BRO Adviseurs in Ruimtelijke Ordening, Economie en Milieu B.V..

2 Wettelijk kader Wet natuurbescherming

Dit hoofdstuk beschrijft het wettelijk kader van de soortenbescherming ([paragraaf 2.2](#)) en de gebiedsbescherming ([paragraaf 2.3](#)) relevant voor voorliggende Natuurtoets.

2.1 Algemeen

De Wet natuurbescherming (hierna Wnb) heeft per 1 januari 2017 de Boswet, Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 vervangen. De Wnb regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, bescherming van soorten en de bescherming van houtopstanden. In het voorliggende Nader onderzoek wordt enkel ingegaan op de soortbescherming. Hier zal in Hoofdstuk 5 aan getoetst worden.

2.2 Soortbescherming

In de Wnb is soortbescherming opgedeeld in drie categorieën. Voor elke categorie gelden verschillende verbodsbepalingen die zijn vermeld in artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wnb. Het gaat om de volgende drie categorieën:

1. **soorten van de Vogelrichtlijn;**
2. **soorten van de Habitatrichtlijn, inclusief Bijlage I en II uit Verdrag van Bern en Bijlage I uit Verdrag van Bonn, met uitzondering van vogels;**
3. **‘andere soorten’ (onderdeel A ‘fauna’ en onderdeel B ‘flora’).**

De verbodsbepalingen en ontheffingsgronden voor de eerste twee categorieën komen rechtstreeks uit de Vogel- en Habitatrichtlijn. De derde categorie vindt zijn oorsprong in de nationale wetgeving.

Voorliggende toetsing richt zich op het voorkomen van vleermuizen en huismussen. Deze soortgroepen zijn beschermd. Voor huismussen is de bescherming in het kader van de Vogelrichtlijn en staat vermeld in artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming (Wnb). Voor vleermuizen is de bescherming in het kader van de Habitatrichtlijn en staat vermeld in artikel 3.5 van de Wnb. Onderstaand zijn de verbodsbepalingen uit dit artikel uiteengezet.

2.2.1 Soorten van de Vogelrichtlijn

Voor Vogelrichtlijnsoorten is het verboden om in het wild levende vogels te doden of te vangen, opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, te beschadigen, te rapen of nesten van vogels weg te nemen. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen. Dit laatste verbod geldt niet voor een aantal vogelsoorten, indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding en het nest zelf zijn functionaliteit behoudt (zie artikel 3.1 in tekstkader in de bijlage).

Artikel 3.1 Wet natuurbescherming beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

2.2.2 Soorten van de Habitatrichtlijn

Voor soorten van artikel 3.5 (Habitatrichtlijn, Bern en Bonn met uitzondering van vogels) is het eveneens verboden om in het wild levende dieren en planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen, opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen. Voortplantings- of rustplaatsen mogen niet beschadigd of vernield worden. Daarnaast geldt er een verbod op om planten behorend bij artikel 3.5 te plukken, verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen. In tegenstelling tot de Vogelrichtlijnsoorten in artikel 3.1, mogen dieren behorend bij artikel 3.5 niet opzettelijk verstoord worden, ook niet als er geen wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding..

Artikel 3.5 Wet natuurbescherming Europees beschermde soorten

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, Bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn met uitzondering van vogels, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied

2.2.3 Andere soorten (onderdeel A 'fauna' en onderdeel B 'flora')

Naast de Europees aangewezen beschermde flora en fauna, is er in Nederland ook een Nationale soortenlijst gemaakt die niet gedekt wordt door de Vogel- en Habitatrichtlijn, Verdrag van Bern of Verdrag van Bonn. Deze soorten zijn opgenomen in bijlage A en B van de Wnb. Voor soorten in bijlage A Wnb geldt een verbod op opzettelijk doden of vangen van dieren, opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantings- of rustplaatsen van dieren. Voor soorten in bijlage B Wnb geldt een verbod op opzettelijk plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen en onwortelen van planten.

Met betrekking tot de 'andere soorten' zijn per provincie beleidsregels opgesteld waarin voor een deel van deze soorten vrijstelling is verleend. De grond waarop deze vrijstelling geldt verschilt per provincie en hoeft dus niet in alle situaties van toepassing te zijn. Vrijstelling op basis van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling is een geldige reden in alle provincies.

Artikel 3.10 Wet natuurbescherming Overig beschermde soorten

1. Onverminderd [artikel 3.5](#), eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, [onderdeel A](#), bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in [onderdeel A](#) opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, [onderdeel B](#), bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

2.2.4 Ontheffingsplicht

Indien bij het voornemen gestelde verboden in artikel 3.1, 3.5 of 3.10 worden overtreden, en deze niet volledig gemitigeerd kunnen worden - dan is het mogelijk om een ontheffing aan te vragen bij de provincie waarin het voornemen plaats vindt. De grond waarop een ontheffing mogelijk is, verschilt per categorie (1-3). Zie Bijlage 1 van de Natuurtoets (Antea Group, 2020) voor een uitgebreide toelichting.

2.2.5 Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is in [artikel 1.11](#) de zorgplicht opgenomen. De zorgplicht houdt in dat planten en dieren niet onnodig vernield/gedood of verstoord mogen worden. Dit betekent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren niet mogen worden uitgevoerd. Wanneer dergelijke handelingen toch uitgevoerd moeten worden, moeten maatregelen, voor zover dit in redelijkheid kan, worden genomen om de nadelige gevolgen te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Er dient bijvoorbeeld zo gewerkt te worden dat dieren kunnen ontsnappen en het kan nodig zijn om soorten te verplaatsen (bijvoorbeeld planten en amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland.

3 Methodiek

3.1 Huismus (*passer domesticus*)

Afbakening

Het onderzoek naar huismussen is te verdelen in het inventariseren van nesten in gebouwen en de groene elementen binnen het plangebied. Het onderzoek is verricht conform het Kennisdocument Huismus 2017 van BIJ12 (zie kader).

Aangenomen kan worden dat er geen broedende huismussen aanwezig zijn als er tijdens twee gerichte veldbezoeken in de periode 1 april tot en met 15 mei of tijdens vier gerichte veldbezoeken in de periode 10 maart tot en met 20 juni geen aanwezigheid kan worden aangetoond. De inventarisatie moet bij voorkeur onder de volgende omstandigheden plaatsvinden:

- goede omstandigheden (b.v. geen regen, harde wind en/of kou)
 - op geluidsluwe momenten (bijvoorbeeld de zondagmorgen in stedelijk gebied)
 - Op geschikte momenten op de dag (tussen 1 à 2 uur na zonsopkomst en 1 à 2 uur voor zonsondergang is de meeste activiteit waar te nemen, met een piek in de ochtend)
- ☐ met een tussenperiode van minimaal 10 dagen.

3.1.1 Veldbezoeken

Rustplaatsen en functionele leefomgeving van huismussen

In de periode van 1 april t/m 27 april is middels drie ochtendbezoeken gericht geobserveerd of en hoe huismussen het plangebied gebruiken. Er is gericht gezocht naar nestelende huismussen.

Tabel 3.1. Overzicht veldbezoeken nader onderzoek huismus.

Datum	Tijd	Soortgroep	Activiteit	Weersomstandigheden
1 april 2021	08:30 uur gestart	Huisumus	Lokaliseren van nestplaatsen en essentiële leefgebieden	Onbewolkt, droog, windstil, 11°C
15 april 2021	08:00 uur gestart	Huisumus	Lokaliseren van nestplaatsen en essentiële leefgebieden	Onbewolkt, droog, windstil, 4°C
27 april 2021	07:30 uur gestart	Huisumus	Lokaliseren van nestplaatsen en essentiële leefgebieden	Bewolkt, droog, WZW-2, 12°C

3.2 Gierzwaluw (*apus apus*)

Afbakening

Het onderzoek naar gierzwaluwen is verricht middels het inventariseren van nesten in de woningen. Het onderzoek is verricht conform het Kennisdocument Gierzwaluw 2017 van BIJ12 (zie kader).

Aangenomen kan worden dat er geen broedende gierzwaluwen aanwezig zijn als er tijdens drie gerichte veldbezoeken in de periode 15 mei t/m 15 juli i geen aanwezigheid kan worden aangetoond. De inventarisatie moet bij voorkeur onder de volgende omstandigheden plaatsvinden: minimaal drie inventarisatiemomenten met een tussenliggende periode van minimaal 10 dagen

- waarvan minimaal 1 inventarisatie tussen 20 juni en 7 juli (jongen aanwezig)
- tussen 2 uur voor zonsondergang tot zonsondergang
- tijdens goede (droge) weersomstandigheden.

3.2.1 Veldbezoeken

In de periode van 3 juni t/m 5 juli 2021 is met drie avondbezoeken gericht gezocht naar nestelende gierzwaluwen.

Tabel 3.2. Overzicht inventarisaties nader onderzoek gierzwaluw.

Datum	Tijd	Soortgroep	Activiteit	Weersomstandigheden
01 juni 2021	20.00 uur gestart	Gierzwaluw	Lokaliseren van nestplaatsen	Bewolkt, droog, windstil, 14°C
23 juni 2021	20.00 uur gestart	Gierzwaluw	Lokaliseren van nestplaatsen	Half bewolkt, droog N-3, 16°C
05 juli 2021	20.00 uur gestart	Gierzwaluw	Lokaliseren van nestplaatsen	Half bewolkt, droog, ZW-2, 17°C

3.3 Vleermuizen

Afbakening

Het onderzoek naar vleermuizen is te verdelen in het inventariseren van zomer- en kraamverblijfplaatsen, paarverblijfplaatsen, zwermplaatsen en winterverblijfplaatsen. Per mogelijk aanwezige functie is er onderzoek verricht conform het meest recente Vleermuisprotocol 2021 (zie kader).

Verblijfplaatsen/zwermgedrag

Vleermuizen gebruiken gedurende het jaar meerdere typen voortplantingsplaatsen en vaste rust- en verblijfplaatsen. Dit zijn zomerverblijfplaatsen, winterverblijfplaatsen, kraamverblijfplaatsen en paarverblijfplaatsen.

Foerageergebied

Gebied waarbinnen een soort foerageert. Een foerageergebied is van essentieel belang voor het functioneren van de verblijfplaats wanneer er geen alternatieve foerageergebieden zijn om de eventuele aantasting ervan op te vangen.

Vliegroutes

Vaste route vanaf een verblijfplaats naar een foerageergebied, waarvan minimaal 5% van de in de verblijfplaats aanwezige individuen gebruik maakt. Een vliegroute is essentieel wanneer er geen goede alternatieve vliegroute is om vanuit de verblijfplaats het betreffende foerageergebied te bereiken dan wel dat er wel een alternatieve vliegroute is, maar het gebruik hiervan kost vergeleken met de originele vliegroute teveel energie (te ver omvliegen of te onbeschut).

Paarterritoria

Territorium waarbinnen een mannelijke vleermuis baltst en deze verdedigt tegen andere mannetjes. Binnen een paarterritorium ligt de paarverblijfplaats.

Baltsroep

Sociaal geluid (roep) dat mannelijke vleermuizen gedurende de paartijd produceren met de functie om vrouwtjes te lokken en andere mannetjes af te weren. De baltsroep kan bestaan uit een werfroep en contactroep.

Baltslocatie

Een locatie waar de functie baltsen is en geen paarterritoria of paarverblijfplaatsen worden waargenomen.

De inventarisaties met betrekking tot vleermuizen zijn met behulp van een zogenaamde batdetector uitgevoerd. Er is steeds met twee detectors gewerkt, een Petterson D200 en een Petterson D240x. De D200 was daarbij afgesteld tussen de 20 en 25 kHz en de D240x tussen de 40 en 45 kHz. Deze apparaten vangen de ultrasone geluiden van vleermuizen op en maakt deze hoorbaar. Daarnaast biedt het apparaat de mogelijkheid geluiden op te nemen voor analyse achteraf. Enkele soorten zijn namelijk zeer moeilijk te determineren in het veld en vereisen een controle met behulp van analyse-software (o.a. Bat Explorer).

Figuur 3.1. Onderzoeksgebied vleermuizen. Kaart gemaakt in Q-GIS.

3.3.1 Veldbezoeken

Zomer- en kraamverblijfplaatsen

In de periode 15 mei – 15 oktober 2021 is het plangebied onderzocht op de aanwezigheid van zomerverblijfplaatsen van vleermuizen. De eerste twee bezoeken zijn gecombineerd met onderzoek naar kraamverblijfplaatsen en hebben plaatsgevonden in de periode tussen 15 mei en 15 juli. Deze inventarisatie bestond uit drie rondes in de avond vanaf zonsondergang, en een ronde in de vroege ochtend vanaf circa twee uur voor zonsopkomst.

Paarverblijfplaatsen en zwermplaatsen

In de periode 15 augustus - 10 september 2021 zijn drie inventarisaties uitgevoerd, teneinde paarverblijfplaatsen en zwermplaatsen vast te stellen, dan wel uit te sluiten. De inventarisaties zijn afgestemd op het gedrag van de te verwachten soorten.

Winterverblijfplaatsen

Ten behoeve van het onderzoek naar winterverblijfplaatsen van vleermuizen is er tijdens de inventarisaties in het paarseizoen (in de periode 1 augustus – 10 september 2021) aandacht besteed aan het middernachtzwermen van vleermuizen bij potentiële winterverblijven.

3.3.2 Overzicht veldbezoeken

In Tabel 3.3 is een overzicht gegeven van de data en weersomstandigheden van de inventarisaties. Hiermee is een vlakdekkend onderzoek uitgevoerd door een deskundig vleermuisdeskundige, conform het vleermuisprotocol (2021).

Tabel 3.3. Overzicht inventarisaties nader onderzoek vleermuizen.

Datum	Tijd	Soortgroep	Activiteit vaststellen	Temp	Wind- kracht	Neerslag	bewolking
1 juni 2021	(21:50-00:00)	Vleermuizen	Vaststellen van foerageergebied, verblijfplaatsen en vliegroutes	15°C	2	Geen	Geen
1 juli 2021	(03:30-05:30)	Vleermuizen	Vaststellen van foerageergebied, verblijfplaatsen en vliegroutes	17°C	2	Geen	Licht
18 augustus 2021	(22:00-02:00)	Vleermuizen	Vaststellen van foerageergebied, verblijfplaatsen en vliegroutes	13°C	2	Licht	Bewolkt
			Zwermgedrag winterverblijfplaatsen en baltsgedrag				
10 september 2021	(21:00-02:00)	Vleermuizen	Zwermgedrag winterverblijfplaatsen en baltsgedrag	14°C	3	licht	Bewolkt

3.4 Kleine marterachtigen en steenmarter methoden en uitvoering

Afbakening

De bunzing, wezel en hermelijn zijn bekend als de kleine marterachtigen. In het onderzoek is de Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortbescherming (Bouwens, 2017) aangehouden. Ook de steenmarter is met behulp van deze methode onderzocht. De toegepaste methode wordt hieronder uiteen gezet. Het plangebied bestaat grotendeels uit voormalige akkerland. Daarnaast is in de randen opgaande vegetatie aanwezig (braamstruwelen, enkele bomen en hekwerken met verruigingsvegetatie). Er is voor gekozen om het onderzoeksmateriaal langs de randen op te stellen omdat daar dekking te vinden is waarlangs marterachtigen zich veilig kunnen bewegen en waar zij zich kunnen verschuilen. Daarnaast is het zicht op camera's in deze vegetatie minder zichtbaar, waardoor de kans op diefstal van onderzoeksmateriaal wordt verkleind. Er is gekozen voor de inzet van zowel wildcamera's, aangezien deze aan bomen of hekwerken gebonden konden worden en voor struikrovers in de lage randvegetatie (braamstruwelen).

Wildcamera

Een wildcamera is een losse camera die aan een paal of boom gebonden wordt. Rondom de camera worden lokstoffen (rozijnen/stroop) verspreid.

Struikrover

Een struikrover is een wildcamera die op een plank is bevestigd waarin een blikje sardines wordt gelegd als lokstof. De opstelling is in een PVC buis gemonteerd tegen weersinvloeden en om de kans op diefstal (minder opvallend) te verminderen.

3.4.1 Veldbezoeken

Het gebied is onderzocht middels camera onderzoek. Er zijn in totaal 9 camera's in het onderzoeksgebied geplaatst. Dit betreffen 3 wildcamera's en 6 struikrovers. Voor de struikrovers is gebruik gemaakt van sardines als lokstof. Bij de wildcamera's zijn stroop en rozijnen als lokstof verspreid rondom de camera's.

Het onderzoeksmateriaal is op 16 maart 2021 in het veld geplaatst. Het veldonderzoek is beëindigd op 27 april 2020, daarmee heeft het onderzoek in totaal zes weken geduurd. Door de inzet in de kwetsbare periode (maart-september, minimaal zes weken onderzoek) is voldaan aan de gestelde onderzoeksperiode volgens de Handreiking Kleine Marters (Bouwens, 2017).

In Figuur 3.1 zijn de locaties waar het onderzoeksmateriaal is geplaatst weergegeven. Voor de plaatsing van het veldmateriaal is aan de volgende punten gedacht:

- a) De ecologie van de marterachtigen;
- b) Potentieel geschikte verblijfplaatsen;
- c) Diefstalgevoeligheid.

In Figuur 3.2. wordt het plangebied weergegeven met de locatie van de verschillende ingezette materialen. In Figuur 3.3. is een afbeelding weergegeven van het gebruikte onderzoeksmateriaal.

Figuur 3.2. Weergave onderzoeksgebied binnen rode kader. Stippen geven de locaties van de onderzoeksmaterialen aan. Bron ondergrond: Q-GIS.

Figuur 3.3. Weergave van de gebruikte camera opstelling. Boven: wildcamera aan boom. Onder: struikrover met sardines.

4 Resultaten

4.1 Huismussen

In het onderzoeksgebied zijn geen huismussen waargenomen. Er zijn om deze reden geen in gebruik zijnde nesten van huismussen aanwezig in het plangebied. In de directe omgeving van het plangebied zijn wel huismussen waargenomen.

Gezien het geringe aantal groene elementen in het plangebied, de aard van de bebouwing rondom het plangebied en de aanwezigheid van groenblijvende elementen die geschikt zijn voor huismussen in de directe omgeving van het plangebied én de waarnemingen tijdens de veldbezoeken, is het aannemelijk dat huismussen zich bevinden in de woningen ten zuiden van het plangebied. Deze bebouwing en de groene elementen die hier aanwezig zijn, blijven met de geplande ontwikkeling intact. Er is geen sprake van essentieel leefgebied in het plangebied.

Figuur 4.2. Locaties waargenomen huismussen in onderzoeksperiode. Kaart gemaakt in Q-GIS.

4.2 Gierzwaluwen

In het onderzoeksgebied zijn tijdens de onderzoeksperiode geen gierzwaluwen waargenomen. Gierzwaluwen zijn in de verdere omgeving van het plangebied wel waargenomen. Er zijn geen nestplaatsen aangetroffen tijdens het onderzoek.

Figuur 4.3. Onderzoeksgebied gierzwaluwen. Kaart gemaakt in Q-GIS.

4.3 Vleermuizen

In het onderzoeksgebied is enkel de gewone dwergvleermuis waargenomen. Tijdens de inventarisatierondes werden voorbijvliegende gewone dwergvleermuizen waargenomen maar geen essentiële functies aangetroffen tot het laatste bezoek. Er is één paarverblijfplaats aangetroffen op basis van een territorium. De locatie van het paarterritorium van gewone dwergvleermuis is met een rood vlakje in de onderstaande Figuur 4.2. weergegeven.

Figuur 4.4. Waarnemingen van paarterritorium gewone dwergvleermuis. Kaart gemaakt in Q-GIS.

Uit de natuurtoets (Antea Group, 2020) kwamen tevens de laatvlieger, rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis naar voren als waargenomen in de omgeving van het plangebied. Deze vleermuissoorten en alle overige in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn tijdens de onderzoeksperiode niet waargenomen.

4.3.1 Zomer- en kraamverblijfplaatsen

In het plangebied zijn geen zomer- en/of kraamverblijfplaatsen aangetroffen.

4.3.2 Paarverblijfplaatsen en zwermplaatsen

Tijdens de inventarisaties in het paarseizoen is in het plangebied en de directe omgeving een baltsende gewone dwergvleermuis waargenomen. Eén paarterritorium is vastgesteld (zie Figuur 4.3). Er zijn tijdens de onderzoeksperiode geen zwermplaatsen waargenomen.

4.3.3 Foerageergebieden en vliegroutes

In het plangebied zijn geen foeragerende dieren waargenomen. Ook van vliegroutes is geen sprake.

4.3.4 Paarterritoria

Tijdens het veldbezoek op 10 september is een baltsende gewone dwergvleermuis waargenomen. De baltslocatie is aangegeven met een rood vlak in Figuur 4.4.

4.4 Kleine marterachtigen en steenmarter

4.4.1 Resultaten camera onderzoek

Het gebied is nader beoordeeld op geschiktheid voor bunzing en steenmarter, waarbij geconcludeerd is dat geschikt biotoop aanwezig is voor deze soorten. De soorten leven in natuurlijke biotopen zoals hooilanden en graslanden met ruigtes. Dergelijke biotopen zijn in het plangebied aanwezig.

Het voorkomen van marters is middels verschillende camera opstellingen over een periode van zes weken onderzocht. Het voorkomen van bunzing en steenmarter in het plangebied is tijdens de onderzoeksperiode vastgesteld.

In de onderzoeksperiode zijn met de cameranummers 2 en 8 opnames gemaakt van bunzing en steenmarter. Het voorkomen van deze soorten in het plangebied is hiermee aangetoond. Met het vaststellen van leefgebied worden ook verblijfplaatsen vastgesteld aangezien deze moeilijk tot niet te lokaliseren zijn.

In onderstaande tabel is een schematisch verslag van het onderzoek weergegeven.

Tabel 4.1. overzicht resultaten cameraonderzoek.

Resultaten per camera				
Camera nummer	Bezoek 1	Bezoek 2	Bezoek 3	Bezoek 4
1	Plaatsen struikrover met lokstof sardines	Camera verplaatst door kinderen. opnamen van katten en kinderen.	Vrijwel geen opnames.	Vrijwel geen opnames.
2	Plaatsen struikrover met lokstof sardines	Video opname: geen marters. Instellingen aangepast naar foto.	Opname van bunzing . Verder muizen en vogels.	Geen bijzonderheden t.o.v. vorig bezoek. Geen marter meer op beeld.
3	Plaatsen wildcamera aan boom met rondom lokstoffen rozijnen en stroop	Camera triggert op voorbij rijdende treinen. Camera iets gedraaid.	Opnames van treinen en sporadisch een vogel.	Geen bijzonderheden t.o.v. vorig bezoek.
4	Plaatsen struikrover met lokstof sardines	Opnames van muizen en vogels.	Opnames van ratten, katten en honden.	Geen bijzonderheden t.o.v. vorig bezoek.
5	Plaatsen struikrover met lokstof sardines	Opnames van wuivend gras, daarom iets verplaatst.	Opnames van konijnen en vogels.	Geen bijzonderheden t.o.v. vorig bezoek.

6	Plaatsen struikrover met lokstof sardines	Weinig beelden. Camera iets verplaatst.	Opnames van muizen, kat, vogels.	Geen bijzonderheden t.o.v. vorig bezoek.
7	Plaatsen struikrover met lokstof sardines	Opnames van muizen.	Geen opnames gemaakt. Oorzaak	Opnames van muizen en ekster.
8	Plaatsen wildcamera aan boom met rondom lokstoffen rozijnen en stroop	Opnames van katten en konijnen.	Drie foto's van steenmarter . Verder katten, honden en vogels.	Opname van bunzing .
9	Plaatsen struikrover met lokstof sardines	Opnames van muizen en katten.	Opnames van katten, muizen en vogels.	Geen bijzonderheden t.o.v. vorig bezoek.

In de Figuren 4.5 t/m 4.7 worden de marteropnames weergegeven.

In Figuur 4.8 zijn de locaties van de opnames in het plangebied van de bunzing en de steenmarter op de kaart weergegeven.

Figuur 4.5. Foto bunzing op 9 april 2021, bij camera nummer 2.

Figuur 4.6. Foto steenmarter op 3 april 2021, bij camera nummer 8.

Figuur 4.7. Foto bunzing op 22 april 2021, bij camera nummer 8.

Figuur 4.8. Waarnemingen marterachtigen tijdens de onderzoeksperiode. Kaart gemaakt in Q-GIS.

5 Effectbeoordeling

In dit hoofdstuk worden de in hoofdstuk 4 uiteengezette bevindingen getoetst aan de Wet natuurbescherming en wordt ingegaan op de benodigde acties ten aanzien van de Wet natuurbescherming.

5.1 Toetsing Wet natuurbescherming ten aanzien van huismussen

Alle in Nederland voorkomende broedvogels zijn beschermd en staan vermeld in de Europese Vogelrichtlijn. Voor sommige vogels geldt dat zij hun nest jaarrond gebruiken. Deze vogels staan vermeld op de lijst van jaarrond beschermde vogelnesten (*Bron: Rijksdienst voor Ondernemend Nederland*). Deze jaarrond beschermde vogelnesten zijn onderverdeeld in categorie 1 t/m 5.

De huismus betreft een categorie 2 vogel. Dit betekent dat de soort een jaarrond beschermd nest en leefgebied heeft. De huismus is een koloniebroeder en broedt elk broedseizoen op dezelfde plaats en is daarin zeer honkvast. De huismus is voor zijn nest afhankelijk van bebouwing en groenblijvende struiken/bomen.

In het plangebied zijn geen nesten of leefgebied aanwezig. Ten zuiden, grenzend aan het plangebied, zijn wel huismussen waargenomen. De woningen en tuinen bieden een geschikte biotoop aan de soort.

Er gaan met de herontwikkeling van het plangebied geen nesten of leefgebied verloren. Er is derhalve geen sprake van effecten op de huismus. Vanuit de Wnb zijn er met betrekking tot de huismus geen belemmeringen voor de sloop.

In aanvulling op wettelijk verplichte inspanningen biedt de te realiseren woningbouwlocatie BRO Adviseurs in Ruimtelijke Ordening, Economie en Milieu B.V kansen om meer leefgebied te laten realiseren voor huismussen. Door te kiezen voor groenblijvende groenelementen zoals taxus, liguster, coniferen. Een en ander kan in de ontwerpfase worden meegenomen in het plan voor dit gebied.

5.2 Toetsing Wet natuurbescherming ten aanzien gierzwaluwen

Alle in Nederland voorkomende broedvogels zijn beschermd en staan vermeld in de Europese Vogelrichtlijn. Voor sommige vogels geldt dat zij hun nest jaarrond gebruiken. Deze vogels staan vermeld op de lijst van jaarrond beschermde vogelnesten (*Bron: Rijksdienst voor Ondernemend Nederland*). Deze jaarrond beschermde vogelnesten zijn onderverdeeld in categorie 1 t/m 5.

De gierzwaluw betreft een categorie 2 vogel. Dit betekent dat de soort een jaarrond beschermd nest heeft. De gierzwaluw is een koloniebroeder en broedt elk broedseizoen op dezelfde plaats en is daarin zeer honkvast. De gierzwaluw is voor zijn nest afhankelijk van bebouwing.

Tijdens het nader onderzoek zijn geen broedplaatsen voor gierzwaluwen aangetroffen in het plangebied. Er gaan met de herontwikkeling van het plangebied geen nesten verloren. Er is derhalve geen sprake van effecten op de gierzwaluw.

Voor wat betreft de Wnb soortbescherming gierzwaluwen zijn er geen belemmeringen voor de sloop.

5.3 Toetsing Wet natuurbescherming ten aanzien van vleermuizen

Alle vleermuissoorten zijn beschermd en staan vermeld op bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn. Indien vleermuizen worden verstoord of voortplantings- en rustplaatsen worden vernield of beschadigd, is sprake van overtreding van de gestelde verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming. Vliegroutes zijn beschermd als het van essentieel belang is voor het in stand houden van een vaste verblijfplaats. Dit is het geval als bij het verdwijnen van de vliegroute ook de verblijfplaats zou verdwijnen.

Tijdens één bezoek is een baltsend mannetje van gewone dwergvleermuis waargenomen. De gewone dwergvleermuis heeft binding met een gebouw in het plangebied. Het plangebied bevat territoria en een paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis. (Zie figuur 4.3.)

Derhalve is bij de sloop van het gebouw een overtreding van de Wet natuurbescherming aan de orde en dient een ontheffing aangevraagd te worden.

5.3.1 Verblijfplaatsen

In het plangebied is een paarterritorium aangetroffen. De activiteit concentreerde zich rond de woning aan Teteringsedijk 145. Hieruit kan worden geconcludeerd dat er een paarverblijfplaats aanwezig is. De verblijfplaats kan door de gewone dwergvleermuisman tevens als winterverblijfplaats worden gebruikt. Hieronder worden de effecten uiteengezet.

Mitigatie / compensatie

Voor het mitigeren van één verblijfplaats geldt een factor vier. Dit betekent dat in de voorbereiding minimaal vier alternatieve verblijfplaatsen moeten worden aangeboden en in de permanente situatie minimaal vier alternatieve verblijfplaatsen moeten worden ingebouwd. Voor vervangende verblijfplaatsen geldt een gewenningsperiode. Voor paarverblijfplaatsen is dit zes maanden in het actieve vliegseizoen (maart – oktober). Geadviseerd wordt om de alternatieve verblijfplaatsen vóór medio februari 2022 te plaatsen. De gewenningsperiode is dan afgerond op 31 augustus, 2022. Zodoende kan, na verlening van de ontheffing, in de maand september worden overgegaan op het ongeschikt maken van de verblijfplaats. Zie Figuur 5.1 voor een impressie van te gebruiken kasten ter mitigatie en compensatie. Voor de compensatie zijn echter meer mogelijkheden, zoals het openlaten van spouwmuren of het aanbrengen van gevelbetimmering waar vleermuizen onder kunnen schuilen.

Figuur 5.1.
Afbeelding
Vivara Pro).

Afbeelding links: tijdelijke kast.
rechts: inbouwsteen (bron:

5.3.2 Overzicht mitigatie / compensatie en planning

Een overzicht van de te realiseren (tijdelijke) mitigatie en de (permanente) compensatie is weergegeven in Tabel 5.1.

Tabel 5.1. Overzicht te realiseren mitigatie/compensatie.

Soort	Type verblijfplaats	Mitigatie/Compensatie
Gewone dwergvleermuis	Paarverblijfplaatsen (tijdelijk)	4 x vleermuiskast, bij voorkeur model A in een straal van 100 tot maximaal 200 meter.
Gewone dwergvleermuis	Paarverblijfplaatsen (permanent)	4 x inbouwkast vleermuizen.
Totaal		4 x standaard vleermuiskast model A 4 x inbouwkast vleermuizen

De tijdelijke kasten kunnen per direct (doch voor half februari) worden opgehangen aan gebouwen in de directe omgeving, in een straal van 100 tot 200 meter (zie Figuur 5.2).

Figuur 5.2. Zone (200 meter) waarin tijdelijke vleermuiskasten kunnen worden gerealiseerd.

De gewenningsperiode van 6 maanden kan lopen vanaf half februari 2022. Op basis van de noodzakelijke (tijdelijke) mitigatie en de gewenningsperioden kunnen de fysieke werkzaamheden o.a. slopen van het gebouw starten na het verkrijgen van een Wnb ontheffing en in de juiste periode.

Het aantasten of vernietigen van een verblijfplaats is een overtreding van Artikel 3.5, uit de Wet natuurbescherming. Dergelijke handelingen mogen niet zomaar worden uitgevoerd. Voor de

sloop van het gebouw waar de gewone dwergvleermuis zich bevindt is een ontheffing Wnb nodig. Het bevoegd gezag op voorliggend project is de omgevingsdienst Brabant-noord (ODBN). Voor de ontheffingsaanvraag dient een activiteitenplan te worden opgesteld en voorgelegd aan het bevoegd gezag. Hierbij moeten de volgende onderwerpen worden behandeld:

- Essentiële functies van de beschermde diersoort;
- Belang van het voornemen;
- Alternatieven voor het verwijderen van de verblijfplaats;
- Mitigerende maatregelen;
- Compenserende maatregelen;
- Toetsing aan de gunstige staat van instandhouding.

Wanneer het bevoegd gezag akkoord is met de werkwijze omtrent de sloop en vleermuizen, wordt een ontheffing (vaak onder voorwaarden) verleend. Een dergelijke procedure neemt circa 20 weken in beslag. Daarboven op komt een periode van 6 weken waarin de ontheffing ter inzage ligt en waarin bezwaar gemaakt kan worden.

5.4 Toetsing Wet natuurbescherming ten aanzien van bunzing en steenmarter

De bunzing en de steenmarter zijn beschermd onder de Wnb Artikel 3.10, Onderdeel A en zijn in de Provincie Noord-Brabant beide ontheffingsplichtig. Indien van deze soorten de voortplantings- en rustplaatsen worden vernield of beschadigd, is sprake van een overtreding van de gestelde verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming.

Tijdens de onderzoeksperiode zijn op twee camera's beelden van bunzing vastgelegd en op één camera is steenmarter vastgelegd. Hiermee is vastgesteld dat zich leefgebied en vaste rust- en/of voortplantingsplaatsen bevinden in het plangebied. De bunzing en de steenmarter maken gebruik van dicht struikgewas, bestaande holtes (zoals konijnenholen) en rommelhoekjes met gestapeld steen en hout om onder te verblijven. Deze elementen zijn aanwezig in het onderzoeksgebied. Als gevolg van de herontwikkeling worden deze elementen verwijderd. Dit betekent dit vernietiging van de verblijfplaatsen in het plangebied. Derhalve is bij de herontwikkeling een overtreding van de Wet natuurbescherming aan de orde en dient een ontheffing aangevraagd te worden.

5.4.1 Mitigatie / Compensatie

Voor de mitigatie van verblijfplaatsen van zowel de bunzing als de steenmarter zijn een aantal maatregelen aan de orde:

- Werken buiten de kwetsbare periode;
- Spreiding van de werkzaamheden in ruimte en tijd;
- Zorgdragen voor behoud van dekkende elementen in het plangebied waarlangs de bunzing en steenmarter zich kunnen verplaatsen;
- Aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen.

Deze maatregelen kunnen in het huidige plangebied gerealiseerd worden.

Wanneer dit door de aard van de werkzaamheden niet mogelijk is dan moet in de directe omgeving nieuw leefgebied gecreëerd worden van vergelijkbare of betere kwaliteit.

Na de uitvoering dienen de verblijfplaatsen duurzaam gecompenseerd te worden waarbij dezelfde maatregelen gelden als hierboven omschreven.

Het aantasten of vernietigen van een verblijfplaats is een overtreding van Artikel 3.10, uit de Wet natuurbescherming. Dergelijke handelingen mogen niet zomaar worden uitgevoerd. Voor het verwijderen van vegetatie waar de steenmarter en bunzing zich bevinden is een ontheffing Wnb nodig. Het bevoegd gezag op voorliggend project is de omgevingsdienst Brabant-noord (ODBN). Voor de ontheffingsaanvraag dient een activiteitenplan te worden opgesteld en voorgelegd aan het bevoegd gezag. Hierbij moeten de volgende onderwerpen worden behandeld:

- Essentiële functies van de beschermde diersoort;
- Belang van het voornemen;
- Alternatieven voor het verwijderen van de verblijfplaats;
- Mitigerende maatregelen;
- Compenserende maatregelen;
- Toetsing aan de gunstige staat van instandhouding.

Wanneer het bevoegd gezag akkoord is met de werkwijze omtrent de herontwikkeling en bunzing en steenmarter, wordt een ontheffing (vaak onder voorwaarden) verleend. Een dergelijke procedure neemt circa 20 weken in beslag. Daarboven op komt een periode van 6 weken waarin de ontheffing ter inzage ligt en waarin bezwaar gemaakt kan worden.

6 Conclusie en aanbevelingen

De initiatiefnemer is voornemens om in op de voormalige Hero-locatie woningbouw te realiseren. Hiervoor worden woningen en gebouwen gesloopt. Uit de Natuurtoets (AG, 2020) is naar voren gekomen dat de gebouwen in het plangebied mogelijk functies bevatten voor huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen. Daarnaast biedt het plangebied mogelijk verblijfplaatsen aan de bunzing en de steenmarter. Om te bepalen of dit daadwerkelijk het geval is, is in 2021 een nader onderzoek uitgevoerd.

In het plangebied zijn geen nesten of leefgebied aanwezig van de huismus en de gierzwaluw. In het plangebied is een paarterritorium van de gewone dwergvleermuis vastgesteld met een paarverblijfplaats die tevens als winterverblijfplaats gebruikt kan worden. In het plangebied zijn verblijfplaatsen en leefgebied van zowel de bunzing als de steenmarter vastgesteld.

De bebouwing binnen het onderzoeksgebied betreft een verblijfslocatie voor vleermuizen en aantasting van de aanwezige verblijfplaats is in overtreding met de Wet natuurbescherming (Artikel 3.5, Wet natuurbescherming). Om deze reden dient een activiteitenplan te worden opgesteld en een Wnb ontheffing te worden aangevraagd bij het bevoegd gezag, de omgevingsdienst Brabant-Noord. Een dergelijke ontheffing neemt circa 20 weken in beslag (+6 weken ter inzage). Daarnaast dienen zo spoedig mogelijk mitigerende maatregelen (voor half februari 2022) worden genomen door het plaatsen van (tijdelijke) vleermuiskasten in de directe omgeving van het plangebied om vertraging te voorkomen.

In het plangebied zijn verblijfplaatsen en leefgebied voor de bunzing en de steenmarter vastgesteld. Aantasting van verblijfplaatsen en het daarmee samenhangend leefgebied is in overtreding met de Wet natuurbescherming (Artikel 3.10, onderdeel A). Om deze reden dient een activiteitenplan te worden opgesteld en een ontheffing te worden aangevraagd bij het bevoegd gezag, de omgevingsdienst Brabant-Noord. Een dergelijke ontheffing neemt circa 20 weken in beslag (+6 weken ter inzage). Daarnaast dienen zo spoedig mogelijk mitigerende maatregelen te worden getroffen.

7 Bronnen

Antea Group, 2020. Natuurtoets Herontwikkeling Haagweg 310-320 te Breda

BIJ12 2017 Kennisdocument Huismus *Passer domesticus* versie 1.0 juli 2017.

BIJ12 2017 Kennisdocument Gierzwaluw *Apus apus* versie 1.0 juli 2017.

BIJ12 2017 Kennisdocument Gewone Dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus* versie 1.0 juli 2017.

Netwerk Groene Bureaus: Protocollen voor vleermuisinventarisaties maart 2021

Provincie Noord-Brabant: Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortbescherming (Bouwens, 2017)

Dietz, C., Helversen, von, O., Nill, D., 2011. Vleermuizen. *Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika*. Tirion natuur i.s.m. de Zoogdiervereniging, Nijmegen.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging, 2017.

Vleermuisprotocol 2017, maart 2017.

Overig:

NDFF

www.zoogdiervereniging.nl

www.vivara.nl

AG, 31 juli 2020, Natuurtoets Hero Breda

Over Antea Group

Antea Group is het thuis van 1500 trotse ingenieurs en adviseurs. Samen bouwen wij elke dag aan een veilige, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Je vindt bij ons de allerbeste vakspecialisten van Nederland, maar ook innovatieve oplossingen op het gebied van data, sensing en IT. Hiermee dragen wij bij aan de ontwikkeling van infra, woonwijken of waterwerken. Maar ook aan vraagstukken rondom klimaatadaptatie, energietransitie en de vervangingsopgave. Van onderzoek tot ontwerp, van realisatie tot beheer: voor elke opgave brengen wij de juiste kennis aan tafel. Wij denken kritisch mee en altijd vanuit de mindset om samen voor het beste resultaat te gaan. Op deze manier anticiperen wij op de vragen van vandaag en de oplossingen voor morgen. Al 70 jaar.

Contactgegevens

Rivium Westlaan 72
2909 LD CAPELLE A/D IJSSEL
Postbus 8590
3009 AN ROTTERDAM
T. +31 6 51214709
[E. mariella.vangemeren@anteagroup.nl](mailto:E.mariella.vangemeren@anteagroup.nl)

www.anteagroup.nl

Copyright © 2022

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.